

ЧАСОПІСЫ

Польныя Беларусь Маладосць

«ПОЛЫМЯ»

Багата ў нумары паэзіі. З новымі вершамі выступаюць М. Калачынскі, Я. Сіпакоў, Р. Тарнола, У. Паўлаў, А. Раманенка і Р. Семашкевіч.

У раздзеле прозы — працяг рамана М. Лобана «Гарадок Устроена», заканчэнне «Лісткоў календара» М. Танка, аповядаў М. Ракітнага і А. Пальчускага. Дружыцца таксама аповядаў сучасных беларускіх пісьмнікаў у перакладзе Н. Гілевіча, а тансэма пачатак рамана М. Джугарова «Чарвенская зона».

У раздзеле «Публіцыстыка» змяшчаны артыкул М. Ціцюка «Навратніцкі, вобразнае», прастава — пра стыль публіцыстыкі У. І. Леўніна.

Артыкулы Г. Науменкі «Ляўкоўскія вершы» і В. Каваленкі «На шырокім дзяліцкім» складваюць раздзел «Крытыкі і літаратуразнаўства». Змяшчаны рэцэнзіі А. Лойкі на зборнік вершаў Г. Бураўкіна «Дыханне», Г. Коласа на кнігу Ю. Чурко «Беларускі балет», М. Прашчова на В. Чапрынкіна на выбранае прозу І. П. Ягомяна «Літаратура старажытнай Русі», М. Улашчына на даследаванне Л. Аліксеева «Поліцыя зямлі», Р. Шкірава на кніжку гумарыстычных мініячур Я. Каршунова «Не без таго...», П. Станіслава на «Дыялектны слоўнік» Г. Юрчанкі.

Пад рубрыкай «У свеце мастацтва» друкуецца артыкул Р. Нудзгі «Беларуская песня за мяжой».

Есць у нумары раздзелы «Старонкі беларускай энцыклапедыі», «Культура мовы», «Хроніка».

«МАЛАДОСЦЬ»

Нумар здзіраваецца вершамі К. Ільшчыцы. Дружыцца таксама паэтычныя ладоркі Ул. Паўлава, Н. Гілевіча, С. Панізніка, М. Федзюкевіча.

З праязных твораў публікуюцца пачатак рамана І. Науменкі «Вечер у соснах», аповядаў М. Калачынскага і Г. Пацінкі.

У раздзеле «50 год Вялікага Кастрычніка» змяшчаны ўспаміны Уладзіслава Лотэўскага і Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Беларусі пра яго сустрэчы з Леніным, пісьмы і тэлеграмы працоўных Беларусі Уладзіміру Ільічу, архіўныя дакументы пра дзейнасць народнага артыста рэспублікі У. Галубка.

Змяшчаны таксама інтэрв'ю з начальнікам Упраўлення геалогіі БССР Паўлам Леановічам і маладымі артыстамі беларускага тэатра: «Круглы стол «Маладосць» прысвечаны выхаванню культуры паэзіі».

«Горад над Бугам» — так называецца рэпартаж Уладзіміра Калесніна пра Врэт.

Пад рубрыкай «Нігі і час» змяшчана інтэрв'ю з А. Нудзгі, рэцэнзіі Д. Бугаева на зборнік вершаў Г. Бураўкіна, В. Чапрынкіна на «Хроніку Быхаўца», Л. Падгайскага на «Дыялектны слоўнік» Г. Юрчанкі.

Цікавыя матэрыялы знойдзены ў раздзеле «З далёкіх і блізкіх дарог»: «Сур'ёзнае і кур'ёзнае», «Старты і фінішы», «Шашматы», «Успешні «Маладосць»».

«БЕЛАРУСЬ»

Які заўсёды, у часопісе шмат публіцыстыкі. Дружыцца таксама вядомыя беларускія пісьмнікі: М. Парахонца «Пак зямлі» — пра колгас імя Кірава Слуцкага раёна, артыкул А. Сідарэні «Ленінскі план у дзевяці», Супрацоўніцы Дзяржаўнага музея БССР Е. Васільеве расказвае аб тым, як быў знойдзены цікавы партрэт Ільіча. Пісьменнік А. Міронаў артыкул «Варна не міне...» піша пра барацьбу работнікаў мільцы з парашулінамі грамадскага парадку. Дружыцца таксама вайсковыя мемуары У. Карпава.

Мастацкія словы прадстаўлены новымі вершамі К. Камейшы, З. Зубрыцкага, М. Шаховы, перакладамі Я. Семянона з сучаснай паэзіі В'етнама, аповядаў М. Ваданосава і М. Ракітнага, сатырычнай пам'яці В. Зуба «Рай у будне».

У часопісе публікуюцца рэцэнзіі Б. Бур'яна на зборнік аповядаў Т. Хадкевіча «Сад у нівені», М. Прашчова на «Дыялектны слоўнік» Г. Юрчанкі і Ул. Конона на кнігу «Гутарні аб прыродзе і грамадстве».

Нам ХА, в'етнамскі лэст
(«Беларусь»)

ПРЫ ВОГНІШЧЫ

Кажылок закіпоў,
і запалка
дужмяскае спікала.
Ціха сцявляе ноч
па лабатым нагор'і
і скалах.

Мы сядзім і маўчым.
Выраза твараў—
сабраны і страгі.
Крык гусіны і зграі
прагучы,
як сігнал зацэарогі.

Быццам свята якое,
і ў джунглі прыйшлі
на пікнік мы,
і да роднай прыроды
з сімоўнай пашчотай
прыйшлі.

Цішыня...
Нібы вымерла ўсё,
што шэптала,
нібы скаўты мы ўсе,
і вайна—
толькі ў сні
прыгадалася...

Хлопцы,
хлопцы—равеснікі,
дзе,
на якім вы прывалі?
Без пары дагаралі кастры
пазатухалі.

Сабіраюць нас сёння
не ў галышках
нашы вакацыі.
Да паходных кастроў
барыцьба
нас склікае зацята.
Мы на службе ў яе,
мы яе
і майстры, і прарабы...
Забываюць нас,
ляжыць нам
рукі, і ногі, і драбы.

Толькі душ нашых
крэмьне
забойцы
не ў сілах скальчыць.
Як ні цяжкі,
а вершы
мы зможам заморскую
нечысць.

І пакуль ворат
лютуе тут,
мы — салдаты.
Неба—
наша страх,
а хмыз—
нашы сховы і хаты.

Хлопцы, бачыце!
Вушкі
заванякі абавення над намі.
З новай сілай
і мужнасцю — ў бой
за свабоду В'етнама!

Пераклад Яэпа СЕМЯНОНА.

Мікола ФЕДЗЮКЕВІЧ
(«Маладосць»)

Туга мая бяссонная
з вачэй няўцешных
на глукі парог...
Каго чакаю,—
той не завітае,
чым дарожнік я,—
тое не збярог.
А спадзявацца
усё ж не перастану,
сагрэюся надзеяй—
і пайду

на змрочны
і прастуджаны паўстанак,
адкуль мой спогад
сіверам падзьмуў.
Паверу, што зямля
ў зялёным зоне,
памалдезюшы,
зноўку зацвіце,
калі ты выйдзеш
з душнага вагона
на той апошній,
ветранай вярсець...

МІКОЛА РАКІТНЫ ЛЮСТРА

(«Полымя»)

Лідка, дзяменіца, за якой тры-чатыры гады стала з падлетка дарослай дзяўчынай. Усе думкі ў яе — толькі стаяць настайнай. Яшчэ ў школу не хадзіла, а, бывала, сінтавалі. Яна яна хоча быць, Лідка боіцца адказваць: «Валыцінай Міхайлаўнай» — таякая настайніца ў вёсцы была. І тут жа, прысеўшы, сарамліва хавала над пласцінай свае запячаныя босыя ногі.

З васьмі класаў, каб бліжэй быць да маты, Лідка наступала ў Лоеўскае педучылішча. Не прайшла на конкурс, аднак гэта ў яе не адбыла ахвоты: «Усё роўна буду настаўніцай...» Духотны жыццёвы поўднёны. Дома толькі Лідка і маці. Маці на чыстай палавіне сядзіць на пашчотнай-вядзельцы, расцеляе на падлозе, і перабрае фасолі, а Лідка парадкуе ў ірандзі. Намыла падлогу, каб было здаравей, заслала дарожкі, парасцінала за цоле-

Міхась КАЛАЧЫНСКІ («Полымя»)

НАД КАРСКИМ МОРАМ

Дзень добры, сцюдзёнае Карскае!
Мне бачна—пад самым крылом
Ты з мармуру колеш карарскага
Камлігі нівабным кайлом.

Яны, ад прыяло адбіты,
Гейдаюцца над вадой—
Паслімны Ледзітага,
Наўмольных яго халадоў.

І вечер, якімі наступаньмі,
Іх коўзкі гладыць губы,
Рукамі падпівае даржы,
Да Обскай губы.

З імі вызваліцца Карскае,
Ды толькі, па звычцы, відаць,
Паглядзець у неба няяскава—
Да дна ўжо настала вада.

Настыліся вечныя вочына
Невелья дум мітульну...
Жанчына, трымаючы хлопчыка,
Расказвае мне пра пургу.

«Маладосць»

— Бярся ля маёй рукі, сыноч... От так...
Моцнейша дзяржы... А праваю за кулюк вазьмі...
І роўна, пры самай зямлі, вадзі... Толькі на касу не налягай вельмі...

У аленічку пад рэчкай, дзе трохі паднялася
атава, Антоса вучыла сына касіць. Бо праходзіць
лета, а ў трысне была хіба толькі адна
пошка сена—ці ж багата выжнеш сярпо?

— Зімою, сыночак мой, наша цяліца алені-
ціца. І маючы даваць будзе, калі ты сена ёй
напасціш... Наліку і табе тады карталіняў,
пастаю на стол цяліцу міску смятана, а ты
восьміш у палцы біліць—жоўпенні, аж свеці-
ца... Макець-ля, макець-ля яго ў міску—
і ў рот... От смачокце будзе! Ці! На два бакі
і тырчком мацэць будзеш карталіняў і ў
смятану... Толькі навушыся касіць...

Антоса прыгаворвала і бы сама мачала ў
міску, паказвала думкі сыну, як ён будзе
есці смятану,—падарожвала, каб налячыўся
касіць... І калі так гаварыла, твар не, учарне-
лі і вузкі, святлы—быццам верыла, што ў
туліне поўна сена і касіць яго ўжо не траба.

Толькі выбраў лепшую латку асакі і стаў
прымервацца касіць. І воль ужо як не з-за ву-
ха разганяў касу—пацігнуць не хапала сіль-
на, плігата ёй на атары, але касу адскоквала ад
травы, не хачела не браць. І там, дзе траба
каб выслаўся валок, рэзанае ляжала жмень
асакі, а паношка была не роўная, бы абый-
стрыжаная авечым наінанімам яго галава—ўсё
ў хібнах.

— Не так, сыноч!.. Не так!
Яна ўзяла з сынавых рук касу, па-мужчын-
ску папалывала ў далоні і размахануць была
касіць, але зрабіла толькі адзін мах—як
не па самому шынку загнала касу ў зямлю.

Вырывава, хістаючы ўбакі, касу з дзярвану
і воікала.

— За што ж мяне бог так пакараў? Чым жа
я яго ўгнявіла?! Як жа мы, сыночак, пераза-
мзем... Здохне наша худобіна...
Потым змоўкла, пакала ў куст касу і ўзя-
ла ў рукі серп.

Сонца адшыло ад зямлі, папырчала, і настай-
лая за ноч зямлі дымчуха ў твар парныч, цёп-
лым духам. Снадала раса, закіпела, завіндала
ад пюч грэчка, дужмянка да казыліваці ў
грудзях—можна было папархнуцца. І ад сонца
і ад грэчкі, белай, як малады снег, рэзала То-
ліку ў вачы.

З касою на плячы і пашчоткаю пад пахаю, ён
культаў сцяпкаю, якая збягала з грэчкі ў
карчы, на паплавек.

У карчах ужо нехта джэвгаў касою. Толькі
падышоў бліжэй і пазнаў джэвгаў Цімоха.
Быў ён у лютых лапцях, у палатняных шта-
нах-сподніках з выцпанымі, рудымі калашы-
намі—недзе ў рэчцы за іх узлася балотная
ржа. Ваенная шапка ляжала на яго галаве
брыдзём на патылку.

Каса роўна і гладка хадзіла ў Цімохавых
руках, вымадала траву да голы зямлі. Трва—
пералеплены гарошак ціпек—клубамі скоп-
валася з-пад ляза ў тоўстыя, бухматыя рады.
Толькі з заідрацо глядзеў, як косіць джэвгаў.
Здавалася, што ён не косіць, а забудзельца з
насою—так чыста і лёгка вымятаў перад са-
бою густы, як воўна, шпек.

Цімох дагнаў пранос да карчоў, вярнуўся
назад, спыніўся ля Толькі. Той стаў на пра-

і раптам надзея матуліна,
Адчуўшы дыханне завай,
Гарзанасць губляе і туліцца
Да роднай, да крўнай бліжэй.

Яне, ўжо далей не гаворачы,
Малога на рукі бярэ,
Хіне да грудзей яго гарача,
Каб матчыным сэрцам сагрэць...

Спазю я, нічога не памянчы,
І думай пра тое найперш,
Што сонца прагэбне на поўначы,
А ласка і шчырасць—не менш.

Эдуард ЗУБРЫЦКІ («Беларусь»)

РАКЕТЧЫКІ

Мы з табою, мой брат,
ракетчыкі,—
Неспаскойнай професіі людзі,
Неспаскойнай наша професія
На трывожній гэтай зямлі.

Мы з табою, мой брат,
ракетчыкі,
На зямлі бераком спакой мы,
Дзе такое сніе неба
І такі баскалатны жаўрук.

Не хаваю, нялёгка часам,
Крочыш, нібы снівцом наліты,
Пад суровым салдацкім ботам
Пакалываецца зямля.

Ды затое якім прычым
У казарме здаецца потым
Васыміградзіны, такі кароткі
Трывожны салдацкі сон.

І сніцца салдатам хаты,
У сніх смуге барозы,
І сніцца салдатам звонкі
Незабытых каханак смех.

А недзе не спяць ракеты—
Назлены проста ў сонце,
Назлены проста ў сэрце,
Назлены ў кожнага з нас.

І калі па начах трывога
Згане ўсё з пасцелью,
Забываюць салдаты імгненна
Пра ноч і харошы сон.
Толькі б спалі спакойна хаты,
У сніх смуге барозы,
Толькі б чуўся заўсёды звонкі
Незабытых каханак смех.

Малюнак Ю. Пучыніна да сатырычнай камедыі В. Зуба «Рай у будне» («Беларусь»)

Ніл ГІЛЕВІЧ («Маладосць»)

Далёка ў полі, на пагорках
варненскіх,
Дзе не чуно курортнай гаманы,
Сімфонію часу яшчэ дэверварскіх
У трыста скрыпак гукаў цыркуны.

Пад конным гукам і пад конным
кусцікам,
На ўвесь прасяг без межы і
граніч—
Азвончаная незямной акустыкай
Языцкая музыка грыміць!

Здаецца, свет увесь ёй вераз
поўніцца,
Яна праходзіць праз мяне ўсёго:
Ты не забудзельца! Табе запомніцца
На лісцях яблыні срэбнае сьвято!

Яне, здаецца, на зямлі не месціцца—
То адліццё увесь і прывадае,
То раптам зноў вяртаецца з-пад
месца—
І ў глыб начы мяне далей вядзе.

Далей, далей, назведанай сцяжынкаю,
Дзе водар жніўня саладка п'яніць,
Дзе ваванчаныя песнямі старажытнага
Саме зямля балгарска звініць.

Забуду многіх музыкантаў хваленых,
Але я прадо смерцю прыгадою зноў—
Далёка ў полі, на пагорках
варненскіх,
Языцкія скрыпкі цыркуноў.

Казімір КАМЕЙША («Беларусь»)

МАЕ НАВІКІ

На карту-шматверстку
і кропкай малой
яны яшчэ не нанесены,
Тут адна толькі вуліца.

А мне і на бы
весела,
Вяселлі тут
быццам з дзвядцятка вуліц:
Што ні дом, то раісты вулей.
Тут пішцаца летасі
явасяляў і навасяляў,
адресатам штодзённа—
то пісьмо, то паштоўка
з нафтабудуў, вайсковых часцей
і асвоеных зямляў.

Тут пры кузні
праходзіў і я загартуюку,
Навікі—
невядомы населены пункт,
спалены да тла
па вясне ў сорак трыцім—
увазкрэслі.

І ўжо нареджанаю тут
і каханні,
і дзедзі,
Навікі,
Тут заўсёды шмат новага,
і зімой нават шмат вясновага.
Тут паветра і неба—
крышталі празрысты,
дык знайдзіся ж руліць,
географ такі,
нанясці іх на карту,
Хай знаяць турысты
і пра нашы Навікі.

«НЕМАН» № 4

У красавіцкім нумары надрукаваныя
аповесці Арыадны Савельіча «Рас-
публіка сімвалізацыя», аповядаў
Алесь Савельіча «Мітуліца» (пераклад
з беларускай мовы У. Янукевіча),
«Выдуманыя гісторыі» Алеся Кар-
пона (пераклад Г. Горскага), фанта-
стычнае аповядаў Уладзіміра Шы-
ціна «Сустрэча на Бальдара» (пера-
клад В. Вітарава), заканчэнне аповесці
Петра Шамшура «Рэвалюцыйныя
трыбуналы».

Паэзія прадстаўлена вершамі
Р. Бураўкіна (пераклад Б. Спрына-
Крыўца) — пра Мікалая Машчэвіча
Галадзельца — выступле У. Янукевіча.

Да 50-годдзя Вялікага Кастрычніка
часопіс працягвае друкаваць штомес-
сячнае хроніку падзей 1917 года і на-
таткі аб Героях Савецкага Саюза —
нашых земляках.

З артыкулам «Прэміер са Старога
Крыўца» — пра Мікалая Машчэвіча
Галадзельца — выступле У. Янукевіча.
У нумары В. Усцінава расказваецца
даб беларускіх спартсменак В. Ра-
дзінка і Л. Петрыч. Пад рубрыкай
«У свеце навукі» змяшчаны артыкул
Р. Баладзіна «Чалавек у тэхнасе-
ры». У раздзеле «Мастацтва» — за-
піскі Заіра Азгура «Чатыры партр-
ты» — пра В. Бяліннікава-Бірулю,
М. Керзіна, А. Бразера, Г. Гарлава.

Малюнак І. Давыдкі да рамана І. Науменкі «Вечер у соснах» («Маладосць»)

